

Умовно можна виділити і другу категорію здобувачів вищої освіти – це військовослужбовці, що мають певний досвід військової служби, але не приймали участі у бойових діях. Для цих курсантів характерне поєднання як зовнішньої, так і внутрішньої мотивації, причому кожна група мотивів має свою специфіку. Абстрактні компоненти інституційної мотивації тут дещо знецінені. Такі військовослужбовці мають певний скепсис стосовно престижу військової професії та її статусу в суспільстві. Інституційні зовнішні мотиви тут поєднані з внутрішніми особистими мотивами (захист власної родини, майна, територій). Також для цієї категорії характерне поєднання професійної, індивідуалістичної та внутрішньої мотивації виконання конкретного завдання. Такі курсанти, як правило, знають розвитку яких саме умінь та навичок вони потребують, мають певний професійний план та кар'єрні перспективи.

Мотивація здобувачів вищої освіти, що мають бойовий досвід також має свою специфіку. Представники цієї групи вже пройшли етапи переоцінки цінностей та смислів, що дозволило сформувати стійку внутрішню мотивацію до виконання завдань за призначенням. Такі курсанти достатньо скептичні щодо зовнішніх мотивів (особливо інституційних) та керуються у більшості випадків професійними, індивідуалістичними, особистими мотивами та мотивами належності. Для цієї категорії вкрай важливим є прийняття іншими їх досвіду, прикладні аспекти навчальної діяльності.

Отже, мотивація до виконання завдань за призначенням у курсантів вищих військових навчальних закладів є складним та багатограним феноменом, чільне місце у якому посідають як зовнішні, так і внутрішньоособистісні стимули. Детальний аналіз мотивації до виконання завдань за призначенням здобувачів вищої освіти дозволить розробити методичні рекомендації щодо її посилення, які будуть висвітлені у наступних публікаціях.

Москаленко Тетяна Володимирівна

курсант 234 навчальної групи

сержант

Національна академія Державної прикордонної

служби України імені Богдана Хмельницького

Боровський Віталій Степанович

викладач кафедри прикордонної служби

майор

Національна академія Державної прикордонної

служби України імені Богдана Хмельницького

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У СЛУЖБОВО-БОЙОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИКОРДОННИХ ПІДРОЗДІЛІВ

Сучасний стан охорони державного кордону України вимагає від командирів прикордонних підрозділів високого рівня компетентності у сфері прийняття

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ В СУЧАСНИХ
УМОВАХ**

управлінських рішень. В умовах ескалації збройного конфлікту на сході країни та постійних спроб порушення державного кордону процес вироблення та реалізації рішень набуває особливої складності та відповідальності.

Управлінське рішення у службово-бойовій діяльності прикордонних підрозділів являє собою вибір оптимального варіанта дій із множини можливих, спрямованого на досягнення поставленої мети в умовах невизначеності, дефіциту часу та ресурсів. Специфіка такого рішення зумовлюється одночасним поєднанням правоохоронної та військової складових діяльності прикордонного відомства.

Аналіз наукових праць з теорії управління (Афанасьєв В. Г., Бакуменко В. Д., Романенко Є. О.) та прикордонознавства (Білас І. Г., Кузьменко В. В., Мальований А. В.) дозволяє виділити такі ключові особливості прийняття рішень у досліджуваній сфері.

Ситуаційний характер рішень. Командир підрозділу змушений реагувати на динамічну обстановку, яка постійно змінюється під впливом оперативних, тактичних і природно-кліматичних чинників. Жорсткі часові обмеження унеможливають застосування класичних алгоритмів раціонального вибору й вимагають розвинутого інтуїтивного мислення, підкріпленого практичним досвідом.

Умови підвищеного ризику та невизначеності. Неповнота розвідувальних даних, можлива дезінформація з боку противника та обмеженість ресурсів формують середовище, в якому ймовірність помилкового рішення суттєво зростає. За таких умов особливого значення набуває здатність командира до критичного мислення та оцінки альтернатив.

Нормативно-правова регламентація. На відміну від суто військових структур, прикордонні підрозділи діють у межах розгалуженої системи законодавчих актів: Закону України «Про Державну прикордонну службу України», а також міжнародно-правових норм. Будь-яке управлінське рішення має бути юридично бездоганним, що накладає додаткові обмеження на свободу командирського маневру.

Колегіальність і відповідальність. Складні рішення, як правило, виробляються в процесі взаємодії з оперативним штабом, представниками суміжних структур (СБУ, поліція, митниця) та органами місцевої влади. Водночас кінцева відповідальність за прийняте рішення залишається за командиром підрозділу, що формує специфічну морально-психологічну напругу.

Інформаційно-комунікаційне забезпечення. Своєчасне надходження достовірної інформації є визначальною умовою якісного рішення. Впровадження інтегрованих систем управління кордоном (ІСУК), засобів відеоспостереження та безпілотних літальних апаратів суттєво розширює інформаційну базу командира, однак одночасно ускладнює процес опрацювання та аналізу великих масивів даних.

Для підвищення ефективності управлінських рішень у службово-бойовій діяльності доцільно: систематично проводити командно-штабні навчання з відпрацювання алгоритмів дій в нестандартних ситуаціях; впроваджувати елементи штучного інтелекту для підтримки прийняття рішень; розвивати навички критичного

мислення та стресостійкості у майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі їх фахової підготовки.

Таким чином, прийняття управлінських рішень у службово-бойовій діяльності прикордонних підрозділів є складним багатофакторним процесом, що поєднує раціональні та інтуїтивні компоненти, правову обумовленість і ситуативну гнучкість. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку спеціалізованих методик і комп'ютерних тренажерів, здатних моделювати реалістичні сценарії прикордонних інцидентів.

Невальонний Євген Олександрович

*начальник науково-методичного відділу організації і
забезпечення прийому, ліцензування та атестації
науково-методичного центру організації та
провадження освітньої діяльності,
Ph.D.*

Національний університет оборони України

Вдовіна Олена Олександрівна

*провідний науковий співробітник науково-методичного
відділу організації і забезпечення прийому, ліцензування та атестації
науково-методичного центру організації та провадження освітньої діяльності
кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент
Національний університет оборони України*

ВИКОРИСТАННЯ СИМУЛЯЦІЙ ТА VR-ТЕХНОЛОГІЙ У ВІЙСЬКОВІЙ ПІДГОТОВЦІ

Сучасні умови ведення бойових дій відзначаються високою динамічністю, технологічною насиченістю та швидкою зміною тактичних підходів, що обумовлює необхідність постійного вдосконалення системи підготовки військовослужбовців. Водночас традиційні методи навчання, які переважно базуються на практичних заняттях у реальних умовах, не завжди забезпечують достатній рівень готовності до дій у складних і ризикованих ситуаціях сучасного бою. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває використання симуляційних та технологій віртуальної реальності (VR-технологій), що дозволяють відтворювати різноманітні бойові сценарії у безпечному середовищі та з меншими ресурсними витратами.

Впровадження таких технологій розширює можливості формування професійних компетентностей, розвитку критичного мислення та відпрацювання алгоритмів дій в умовах невизначеності й стресу. Водночас це забезпечує оперативну інтеграцію бойового досвіду у навчальний процес. Метою дослідження є аналіз особливостей використання симуляцій та VR-технологій у військовій підготовці та